

16.6.2015

Asia

Faba osk:n epäilty määräävän markkina-aseman väärinkäyttö nautaeläinten jalostuspalveluiden markkinoilla.

Asianosaiset

Faba osk

Toimenpidepyynnön tekijä:

HH Embryo Oy

Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto jättää asian tutkimatta.

Asian vireilletulo ja selvittäminen

1. HH Embryo Oy (jäljempänä HH Embryo) teki virastolle toimenpidepyynnön 13.12.2012 Faba osuuskunnan (jäljempänä Faba) ja VikingGenetics Finlandin (jäljempänä VikingGenetics) menettelystä nautaeläinten jalostuspalveluiden markkinoilla. Toimenpidepyynnössä mukaan oli epäiltävissä, että Faba ja VikingGenetics olisivat syyllistyneet määräävän aseman väärinkäyttöön. KKV:n saamien tietojen mukaan toimenpidepyynnössä esitetyt väitteet koskevat pääasiassa Fabaa eivätkä VikingGeneticsiä.
2. Virasto on selvittänyt asiaa Faballe lähetyllä selvityspyynnöllä sekä markkinatoimijoiden kanssa käydyin keskusteluihin. Faba on vastannut KKV:n selvityspyyntöön 30.4.2014.
3. KKV lähetti 22.5.2015 päätösluonnoksensa Faballe ja HH Embryolle hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaiselle kuulemiselle. Faba ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa päätösluonnoksen osalta. HH Embryo ei vastannut lausunto-pyyntöön määräaikaan 12.6.2015 mennessä.

Asiaselostus ja ratkaisun perustelut

4. HH Embryo on eläinaineksen genetiikkapalveluiden markkinointiin ja myyntiin erikoistunut yritys. Faba on nautojen siemennyspalveluihin ja jalostukseen erikoistunut osuuskunta. VikingGenetics on eläinjalostukseen erikoistunut yritys, jonka omistavat Faba, ruotsalainen Växa ja tanskalainen VikingDanmark.

16.6.2015

5. HH Embryo tarjoaa asiakkailleen muun muassa alkionsiirtopalveluja. Toimenpidepyynnön mukaan Faba olisi syyllistynyt määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön edellyttämällä, että HH Embryo solmii sen kanssa sopimuksen siirrettävien alkioiden logistiikkajärjestelyistä. Toimenpidepyynnön mukaan sopimuksessa edellytettiin merkittäviä lisäinvestointeja, jotka käytännössä estivät sopimuksen solmimisen.
6. Toimenpidepyynnön mukaan Faba ei salli HH Embryon siirtävän Faban alkioita Faban tilasäiliöistä eikä Faba myöskään salli HH Embryon alkioiden säilytystä Faban tilasäiliöissä. Tämän lisäksi Faba rajoittaa toimenpidepyynnön mukaan HH Embryon alkionsiirtoseminologioiden kouluttamista ja on asettanut kouluttamiensa seminologioiden työsopimukseen kilpailukiellot, jotka rajoittavat HH Embryon mahdollisuuksia palkata seminologeja.
7. Toimenpidepyynnössä on lisäksi esitetty väitteitä liittyen suomenkarjan sperman hinnoitteluun. Toimenpidepyynnön mukaan Faba veloittaa kilpailijaltaan HH Embryolta kohtuuttoman korkeaa hintaa verrattuna siihen hintaan, jonka Faba veloittaa jäseniltään.
8. Viraston esiselvityksen aikana ei ole tullut esiin seikkoja, jotka viittaisivat siihen, että edellä mainituissa menettelyissä olisi kyse määräävän aseman väärinkäytöstä, joka olisi omiaan sulkemaan pois tehokkaan kilpailun markkinoilta.
9. Faban virastolle toimittamien tietojen mukaan sen logistiikkasopimuksiinsa edellyttämät vaatimukset liittyvät alkioiden pakkausteknologiaan, alkioiden rekisteröintiin ja numerointiin sekä virhevastuusta sopimiseen ja ovat kohtuulliset. Faban mukaan sillä ei ylipäätään olisi veloitetta tarjota logistiikkapalveluja HH Embryolle, koska HH Embryo ei ole riippuvainen Faban logistiikasta vaan voi tarvittaessa kuljettaa alkioita omien alkionsiirtoseminologioiden säiliöissä. Faban ja HH Embryon kanssa markkinoilla kilpaileva Semex Finland on solminut vastaavan sopimuksen.
10. Faban mukaan myöskään sen tilasäiliöiden käyttäminen ei ole edellytys markkinoilla toimimiselle. Tavanomaisempaa on säilyttää alkioita alkionsiirtoseminologioiden omissa säiliöissä, kuten myös HH Embryo tekee. Faban mukaan se on myös vastuussa tilasäiliöissä säilytettävistä alkiosta ja niiden kirjanpidosta eikä voi sen vuoksi sallia muiden siirtävän näitä alkioita.
11. Faban mukaan sillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa seminologioiden tutkintojen hyväksyntään, toisin kuin toimenpidepyynnössä väitetään. Faba edellyttää kouluttamiltaan seminologeilta koulutuksen kustannusten kattamista, jos seminologi siirtyy koulutuksen kilpailijan palvelukseen. Kahden vuoden kulluttua koulutuksesta seminologit ovat kuitenkin vapaita siirtymään kilpailijan palvelukseen.
12. Faban mukaan on perusteltua, että se perii osuuskunnan jäseniltä eri hinnan suomenkarjan spermasta kuin ei-jäseniltä. Faban mukaan HH Em-

16.6.2015

bryolta peritty hinta on kohtuullinen eikä estä HH Embryota toimimasta markkinoilla kannattavasti etenkin kun otetaan huomioon suomenkarjan rajallinen osuus kaikista nautaeläimistä. HH Embryo voisi myös halutessaan pyrkiä tuottamaan suomenkarjan spermaa itse.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston asiassa soveltama tutkimatta jättämistä koskeva säännös

Kilpailulain 32 §:ssä on säännös asioiden tutkimatta jättämisestä Kilpailu- ja kuluttajavirastossa. Pykälän 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto asettaa tehtävänsä tärkeysjärjestykseen. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan virasto voi jättää asian tutkimatta, jos ei voida pitää todennäköisenä, että kyseessä on lain 5 tai 7 §:n tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklassa tarkoitettu kilpailunrajoitus. Säännöstä koskevien perustelujen mukaan (HE 88/2010) asia jätetään tutkimatta 2 momentin 1 kohdan perusteella, jos voidaan kohtuudella olettaa, että menettely ei kuulu kilpailulain tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kilpailusääntöjen soveltamisalaan.

Kilpailulain 32 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan asia voidaan jättää tutkimatta, jos asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton. Laki esitystä koskevien perustelujen mukaan toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton esimerkiksi silloin, jos toimenpidepyyntö ei kuulu Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan tai jos toimenpidepyynnössä esitetyt seikat eivät selvästi liity kilpailun turvaamiseen.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on tehnyt tutkimatta jättämistä koskevan päätöksensä asiassa seuraavin perustein:

13. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tavoitteena on lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla puuttua kansantaloudellisesti merkittäviin kilpailunrajoituksiin, joilla on markkinamekanismin yleisen toimivuuden kannalta merkittävä haitallinen vaikutus, tai jotka on kilpailunrajoituslaissa selvästi kielletty. Toimenpidepyynnössä ei ole viraston saamien tietojen valossa kysymys tällaisesta tilanteesta.
14. Asiassa ei näytä olevan kysymys rajoituksesta, joka kilpailulain 1 §:n tarkoittamalla tavalla vaikuttaisi markkinaprosessin toimivuuteen tai talouden tehokkuuteen. Kysymys on pikemminkin elinkeinonharjoittajien välisestä sopimusriidasta, jotka pääsääntöisesti eivät kuulu kilpailulain mukaan ratkaistaviin asioihin.
15. Kilpailulakia koskevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lain 1 §:stä muun muassa: "Lain tarkoitus ei sen sijaan ole tarjota oikeussuojakeinoja yksittäisten sopimusriitojen ratkaisuun tai suojata elinkeinonharjoittajaa kilpailijan tai kauppakumppanin kohtuuttomilta tai mielivaltaisilta menettelytavoilta, ellei kysymys samalla ole menettelystä, jonka tutkiminen on tarpeen terveen ja toimivan kilpailun turvaamiseksi

16.6.2015

markkinoilla. Elinkeinonharjoittamisen vapauden suojaaminen kuuluu ensisijaisesti muun lainsäädännön kautta toteutettavaksi, ja vain välillisesti kilpailunrajoituslain alaan, jos menettelyllä on suora kytkentä kilpailun toimivuuteen yleensä.”¹

16. KKV:n esiselvityksessä ei ole tullut esiin viitteitä siitä, että toimenpidepyynnön kohteena olevissa toimintatavoissa olisi kysymys menettelystä, joka olisi omiaan sulkemaan pois tehokkaan kilpailun nautaeläinten jalostuspalvelujen markkinoilta. Esiselvityksessä kertyneiden tietojen mukaan HH Embryo ei ole riippuvainen Faban alkioiden logistiikkapalvelusta tai säilytyksestä, eivätkä Faban logistiikkasopimuksessa edellyttämät ehdot vaikuta alustavan tarkastelun perusteella ilmeisen kohtuuttomilta. Myöskään Faban väitetyt menettelyt alkionsiirtoseminologien koulutuksen suhteen eivät esiselvityksen perusteella vaikuta siltä, että ne vaarantaisivat kilpailijoiden toimintaedellytyksiä. Saatujen tietojen perusteella ei vaikuta myöskään todennäköiseltä, että Faban suomenkarjan sperman hinnoittelu olisi omiaan sulkemaan kilpailijoita markkinoilta, kun otetaan huomioon suomenkarjan rajallinen osuus kaikista nautaeläimistä.
17. Asiassa ei edellä mainituin perustein näytä todennäköiseltä, että kyseessä on kilpailulain 5 tai 7 §:ssä tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklassa tarkoitettu kielletty kilpailunrajoitus. Kilpailuja kuluttajavirasto jättää näin ollen asian tutkimatta.
18. Viraston päätös tutkimatta jättämisestä ei sisällä arviota epäillyn kilpailunrajoituksen lainmukaisuudesta. Mikäli virasto saa uutta tietoa, jonka perusteella on syytä epäillä asiassa käsitellyn toiminnan olevan kilpailulain vastaista, virasto ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi.
19. Kilpailuvirasto voi ottaa päätöksen kohteena olevan kilpailuongelman uudelleen tutkittavaksi, jos tutkiminen on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että Kilpailuvirasto saa asiasta uutta selvitystä.

Sovelletut säännökset

20. Kilpailulaki (948/2011) 32 §

Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailunrajoituksista annetun lain 21 §:n mukaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

¹ HE 88/2010

16.6.2015

Lisätiedot

21. Lisätietoja antaa erikoistutkija Hannu Raatikainen, puh. 09-7314 3357, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi

Johtaja

Kirsi Leivo

Erikoistutkija

Hannu Raatikainen